

Nr 131.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa anslag till museala ändamål; given Stockholms slott den 5 mars 1943.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen under punkterna 1:o och 2:o hemställt.

GUSTAF.

Gösta Bagge.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars 1943.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anhåller chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Bagge att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa frågor rörande anslag till museala ändamål samt anför härom följande.

1:o.

Anslag till tillsyn och bevakning av vissa museisamlingar m. m.

För ett flertal stockholmsmuseers elitsamlingar och för vissa arkivalier, tillhörande riksarkivet m. fl. statliga institutioner i Stockholm, har anordnats ett i berg insprängt skyddsrum.

I propositionen 1942: 316 (sid. 41 ff.) äskades anslag för de ifrågavarande museisamlingarnas överflyttning till skyddsrummet. Arkivalierna skulle få överföras efter vederbörande institutioners eget bestämmande och med anlitande av deras omkostnadsanslag. För bevakning av skyddsrummet erfordrades tre personer. Då månadslönen beräknades till 350 kronor för varje vakt, komme den årliga kostnaden för bevakningen att uppgå till 12,600 kronor. Vidare borde anställas en tillsyningsman, vilken skulle utöva överinseende över museisamlingarnas inflyttning samt omhänderhava och ansvara för utrymmenas öppnande för tjänstemän från vederbörande institutioner. Tillsyningsmannen skulle uppbära ett arvode av 1,275 kronor under det första verksamhetsåret och därefter 900 kronor.

I enlighet med vad i propositionen föreslagits anvisade riksdagen på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 40,000 kronor.

Genom beslut den 30 juni 1942 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser rörande ifrågavarande skyddsrumms ibruktagande. Därvid har föreskrivits, att anslaget skall disponeras sålunda:

Flyttning av museisamlingar	kronor	25,340
Arvode åt tillsyningsmannen	»	1,275
Bevakning	»	12,600
Till Kungl. Maj:ts disposition	»	785
		Summa kronor 40,000.

Tillsyningsmannen skall utses av riksantikvariern, som även skall fastställa ordningsregler för skyddsrummet. Bevakningen av hela skyddsrumsanläggningen skall ombesörjas av byggnadsstyrelsen.

Riksantikvarieämbetet har hemställt, att för tillsyn och bevakning av skyddsrummet måtte för budgetåret 1943/44 anvisas 900 kronor respektive 12,600 kronor, alltså tillhoppa 13,500 kronor.

Statskontoret har med hänsyn till uppkomna reservationer ansett ett belopp av 11,400 kronor vara för ändamålet tillräckligt. Ämbetsverket anför bland annat.

Enligt vad statskontoret under hand inhämtat kunna vissa besparingar redan nu förutses uppkomma på anslaget, nämligen 1,018 kronor och 300 kronor å de för flyttning av nationalmuseets respektive sjöhistoriska museets elitsamlingar avsedda posterna. Lägges härtill det till Kungl. Maj:ts disposition stående beloppet av 785 kronor synes i runt tal 2,100 kronor kunna beräknas stå till förfogande för den nu ifrågavarande utgiften.

Därest Kungl. Maj:t skulle finna, att det återstående medelsbehovet, (13,500 — 2,100 =) 11,400 kronor, icke bör täckas från åttonde huvudtitelns anslag till extra utgifter, torde framställning böra göras till riksdagen om att under samma huvudtitel ett obetecknat anslag måtte anvisas för ändamålet.

För tillsyn och bevakning av ifrågavarande museisamlingar m. m. torde böra uppföras ett obetecknat anslag under riksstatens åttonde huvudtitel. Det erforderliga beloppet kan med ianspråktagande av uppkomna reservationer på sätt statskontoret föreslagit för nästa budgetår begränsas till 11,400 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Tillsyn och bevakning av vissa museisamlingar m. m.* för budgetåret 1943/44 anvisa ett anslag av kronor 11,400.

2:o.

Anslag till vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken.

Under punkten 47 i 1943 års åttonde huvudtitel har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde vardas riksdagen förelagd, beräkna för budgetåret 1943/44 till Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken ett reservationsanslag av 24,000 kronor.

Jag anhåller att få ånyo anmäla denna anslagsfråga.

Anslaget har sedan budgetåret 1937/38 utgått på sätt framgår av nedanstående tablå:

	1937/38 kronor	1938/39 kronor	1939/40 kronor	1940/41 kronor	1941/43 kronor
1. Fornlämningars vård och undersökning	14,000	22,600	25,600	14,000	19,000
2. Vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken .	7,000	7,000	7,000	2,000	1,000
3. Omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken .	9,000	20,000	20,000	10,000	4,000
4. Engångsanslag för särskilda ändamål	—	11,000	7,000	—	—
Summa kronor	30,000	60,600	59,600	26,000	24,000

Sedan budgetåret 1938/39 har under posten 1 inberäknats medel för att tillgodose ett speciellt ändamål, nämligen inventering av fornlämningar i samband med den pågående ekonomiska kartläggningen av riket genom fotografering från luften (jfr 1938 års åttonde huvudtitel, sid. 113, och 1942 års åttonde huvudtitel, sid. 118 ff.). För detta ändamål ha för budgetåren 1938/43 avsetts belopp på respektive 8,600 kronor, 11,600 kronor, 9,000 kronor, 14,000 kronor och 14,000 kronor.

Vitterhetsakademien har hemställt om höjning av anslaget med 37,500 kronor. För fornminnesinventeringen beräknar akademien ytterligare 30,500 kronor. För den praktiska kulturminnesvårdens utövande anses en anslagsökning med åtminstone 7,000 kronor behöfvig. Akademien har anfört bland annat.

Enligt vad rikets allmänna kartverk under hand meddelat, vore kartverkets arbetsplan för budgetåret 1943/44 ännu icke fastställd. Sannolikt komme dock Södra Tjusts, Aspeland och Sevede härader samt eventuellt återstående del av Tunaläns härad att bli föremål för ekonomisk kartläggning under sagda budgetår. Kostnaderna för fornminnesinventeringen av dessa områden beräknas sålunda:

Inventering i Tjust, tio socknar	kronor	9,450
» » Aspeland, sju socknar	»	5,650
» » Sevede, sju socknar	»	6,500
» » Tunalän, delar av tre socknar	»	3,100
Bearbetning av inventeringsmaterialet	»	19,800
	Summa kronor	44,500.

Akademien hemställer, att medel måtte ställas till förfogande för att möjliggöra inventering av de ovan angivna områdena under budgetåret 1943/1944.

Den praktiska kulturminnesvården har under senare år erhållit allt större omfattning samtidigt som statsanslagen skurits ned. Att rimliga krav på hjälp i någon mån kunnat tillgodoses har berott på tillgång till värnpliktiga civilarbetare och ekonomiskt stöd från kommuner och enskilda. För nästa budgetår ha möjligheterna att utöva praktisk kulturminnesvård minskats genom beskattning av akademiens fonder. Akademien hemställer därför, att anslagsposterna till vård och underhåll av Visby ruiner samt till omedelbara iständsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken höjas med respektive 1,000 kronor och 6,000 kronor.

Sedermera har *akademien* hemställt om anvisande av 3,375 kronor för uppordnande av material, som insamlats vid fornminnesinventeringen.

De fältarbeten, för vilka anslagsmedlen till fornminnesinventeringen i samband med den ekonomiska kartläggningen för innevarande budgetår äro avsedda, ha kunnat utföras för de tillgängliga medlen. För uppordnande av inventeringsmaterialet hade akademien räknat med att kunna anskaffa 10,000 kronor från enskilt håll. Akademien saknar emellertid möjlighet att bestrida kostnaderna för detta uppordnande. Det är dock i högsta grad önskvärt, att det insamlade primärmaterialet från fältundersökningarna omedelbart kan bearbetas till sin definitiva form; ett uppskov härmed skulle medföra betydande svårigheter för arbetet.

För uppordnande av det ifrågavarande materialet skulle tre fältarkeologer behöva anlitas under tre månader, varav två med heltidstjänstgöring mot ett arvode av 450 kronor per månad och en med halvtidstjänstgöring med ett arvode av 225 kronor per månad. Hela kostnaden skulle således belöpa sig till 3,375 kronor.

Den utredning angående besparingar i fråga om den ekonomiska kartläggningen, vilken i årets åttonde huvudtitel anförts som skäl för uppskov med behandlingen av förevarande anslagsfråga har ännu icke slutförts. Vederbörande föredragande har i annat sammanhang denna dag förordat, att anslag till kartverket för nästa budgetår äskas i huvudsaklig överensstämmelse med för innevarande budgetår gällande grunder. Det är av vikt, att vitterhetsakademien liksom hittills får möjlighet att i samband med kartlägningsarbetet utföra den på akademien ankommande inventeringen av fornlämningar. Därigenom vinnes, att de praktiskt betydelsefulla ekonomiska kartorna komma att innehålla klara och preciserade upplysningar om förefintliga fornlämningar, till vilka enligt gällande författningar allmänheten har att taga hänsyn. Inskränktes eller avbrytes detta registreringsarbete, blir följden endast den, att i en framtid särskilda fornminneskartor måste upprättas till väsentligt högre kostnader; därtill kommer den ytterligare olägenheten, att sådana speciella kartor icke kunna tänkas få samma publicitet som de allmänna ekonomiska kartorna.

Akademien har upplyst, att det för innevarande budgetår beviljade statsanslaget är otillräckligt och icke medger, att inventeringen av fornlämningarna bedrivs i samma takt som kartarbetet. Hittills har akademien kunnat täcka större delen av det resterande beloppet genom tillskott av egna reserverade medel. Denna utväg står icke längre till buds, bland annat beroende på den avsevärda inkomstminskning, som akademien fått vidkännas därigenom att dess fonder i viss utsträckning upptagits till beskattning. För det löpande budgetåret föreligger en merutgift utöver statsbidraget och nämnda tillskott av fondmedel på i runt tal 3,400 kronor. Akademien har gjort framställning om täckning av denna brist. För nästa budgetår har akademien äskat en förhöjning av statsanslaget med icke mindre än 37,500 kronor, varav 30,500 kronor avse att sätta akademien i tillfälle att fullfölja fältarbetena och bearbeta inventeringsmaterialet. Om stor sparsamhet iakttages, torde emellertid, enligt vad jag inhämtat, den för detta ändamål erforderliga medelförstärkningen kunna begränsas till 16,000 kronor, varav 10,000 kronor hänföra sig till fältarbeten och 6,000 kronor till efterföljande bearbetning av materialet. Jag tillstyrker, att statsanslaget höjes med nämnda belopp, 16,000 kronor, men någon ytterligare anslagshöjning finner jag mig icke nu kunna förorda. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår uppföras med (24,000 + + 16,000 =) 40,000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien: Riksantikvarieämbetet: Vård och underhåll av fornlämningar och byggnadsminnesmärken* för budgetåret 1943/44 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

Kungl. Maj:ts proposition nr 131.

Vad departementschefen ovan under punkterna 1:o och 2:o hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
C. A. Charpentier.